

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙНОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Х а н н а т
1931 сүл алтынны
ыйтан тахсар

№ 80 (5436)

1980 сүл. От ыйын 3 күнэ
43ППИЗР

Сынаата
2 харчы

ПАРТИЙНАЙ ТЭРИЛТЭЛЭР КҮҮСТЭРИН КӨРҮҮ

Партия уонна советская общество бүтүннүүтүн олохторугар коммунизмы тутуу суолугар динг чакты этапнай эрхэйинтэн буолар сойыстелар бааллар. Чуоласан өнүкүү уһулуччулаах, историческай суолтаны ССКП съездэра ылааллар. Партия коллективный ойун-саааатын кордорон динг марксистский-ленинский ырытыгыра олохуран, озор туох оһоһуллубутун түмүктүүдүлэр, общественнай сайдыы сөннүт-хонпуг проблемаларын айымнылаахтыг ырытааллар, бэйэлэрин уураахтарын чарылхай сырдыгынан иһинки дикки, коммунизмы тутуу суолунан салгыы баран дини көскиллэрин сырдаталлар.

Советскай дьон ССКП Кини Комитетин адыах хонустуадыта буолбуг Пленума, табаарыс Л. И. Брежнев данылаатын истон баран, 1981 сүл олупку 23 күнүгөр Советскай Союз Коммунистическай партиятын XXVI учуараттаах съездин ытыраарга быһаарбытыг туһунан иһитиннэринин үрдүк өрө көтөҕүлүүнүн көрүстүлэр. Бу дата бийиги халлаабытыгар ураты минэтени ытыада. Бидээхэ партиянай съездэри иһиннэригөр куруутун ытыллар сүүнэ уонна араас өртүтөөх үлэ кэмэ иһини быһаарыллар. Партиянай тэрилтэлэр, бары советскай дьон үлэлэрин дьобуунаах туһаабылларатын бэлэттэннэр.

«Хас бирдин съезд» бийиги партиябыт уонна дойдубут иһиннэригөр сага сааахтары арылар, — дьон эттэ ССКП КК Пленумугар табаарыс Л. И. Брежнев — Коммунистическай тутуу кэлэн иһэр сүһүөх кэмгэр охсугуу стратегиятын уонна тактикатын быһааран бээрор аналлаах кэлэри турар съезд эмнэ иһиник буолуо дьон эрэнбик.

Табаарыс Л. И. Брежнев дамылаатыгар партиянай тэрилтэлэр иһиннэригөр турар бийиги партиянай, общественнай олохпуг кылаабынай сойыстелар бөлөмнүнүн кытта сибээстээх кардинальной сорукару чуолнайдык уонна динигини быһаарылынылар. Ити сорукару не дүгүгөр политическай, тарийэр, идеологическай үлэ бары өртүгөрүн хабааллар. Сага съездэ бөлөмнүн коммунистар да, ол курдук партияга суохтар да политическай уонна үлэре активностарын өрө көтөҕүү модун төһүүтүнүн буолуох тустаах.

Партия кэскилгэр бүгүн 17 мөлүйөнтөн тахса киһи турар. Бийэтин XXV съездин кэскилгэ ааппыт кэмгэ кини үүнэ уонна бөрөгөөтө. Ааппыт ытылар коммунистическай тутууга сыналлаах оһот муһуулуубута дьобун суолталаах, ону өтүөттүгөр-быһаардым партиянай муһаахтарга, конференцияларга уонна союзнай республикалар компартияларын съездэригөр сайилар көрөр сорукару турар.

Өтүөттүгөр-быһаардым хампааньа — бу партиянай тэрилтэлэр олохторугар ураты, үрдүк эһиэстээх кэм. Съезд буолаары турдамын озор суолталара өсөө ордуу улаатар. ССКП Кини Комитета үлэре туох үчүгэй баарыгар барытыгар харыстабыллаахтык сыйыаннааарга туһаайар. Ону сөргө, хомойуох иһин, блар көтүтүүлэри, итэбэстэри эмнэ критическайдык көрүөххэ наада. Бир тымынан эттэххэ, буолаары турар өтүөттүгөр-быһаардым хампааньа бэйэтэ да, киниэхэ бөлөмнүн да партия XXV съездин уураахтарын толорууга үлэни бүтүннүүтүн өсөө уонна өсөө төгүл бары өтүөн ырытан көрөргө өббэниэтир.

Сүрүн бөлөмүтө, бэлээн турар, экономика сайдыытын партиянай сайааы дьобуунаах, туталх бонпуростарыгар түмүлүүбэ. Туох ханнык иһини, производствө көдүүтүн уонна үлэ хаачыстыбатын үрдэтин курдук минитальнай сорукару быһаарыг туһунан этилэр. Ол партиянай комитеттар уонна маһайгы сүһүөх партиянай тэрилтэлэр харахтарыг дамытар куруутун тутуллуох тустаах. Коллективный ырытыг научнай-техническай прогресс түрүтүн, үлэ оһорумтуотун үрдэтин, үлэ

уонна государственнай дисциплинадык бөрөгөтүт өһи резерваларын арыларга көмөлөһүбэ.

Уочараттаах съезде бөлөмнүн партиянай-тарийэр үлэни салгыы тунсарарга, кинини сага таһымга өрө көтөҕөргө көмөлөһөр аналлаах. Партия кэскилгэ хаачыстыбаныг састаабын тунсарыг уонна бөрөгөтүт, кадрдары сүүмэрдөөһүн уонна иһитин, саалага ленинскэй этилиг баһылааһын — бу барыта үрдүн ирдэбиллээхтик көрүүнү эрийэр. Коммунистар активностара уонна эһиэстэнэстэре үүлүүтүгөр критиканы уонна бэйэни критикалымы сөптөөхтүк туһаныг көмөлөһүбэ.

Кэскилгэ ытыларга идеологическай, политическай-интер үлэ көдүүтүн үрдэтингэ биллэр-көстөр дьаһаллар ытылынылар. Иһитин дьылаатын бүтүннүүтүн туруорууга кэскилгэ сыйыаннааһын үчүгэй түмүктэри бээрэр. Ол эрээри бу үлэ дьон өйүгөр-саааатыгар уонна чуствотыгар сабыдыаһын иһиттар формаларыг, декларативной, парадной бүтэһиттээхтик суох оһорууга өсөө кырата суох кыһамныг ууруохха наада.

Бийиги республикаларга, кыраайларга уонна уобаластарга партиянай актив ССКП КК бэс ыйынаабы Пленумун түмүктэригэр аналлаах муһаахтар саалаанылар. Маһайгы сүһүөх партиянай тэрилтэлэргэ эмнэ муһаахтар барыахтара. Съезд бөлөмнүн кытта сибээстээх сорукару бары өтүгүн, чопчу дүүлээһиннэргэ, Пленум уонна ССРС Верховнай Советин сүбэ арай бүлүгүт сессиятын уураахтарын, ССКП XXV съездин кэскилгэтиг ааппыт ытыларга бийиги дойдубут ситиспит сөдүгөр кыһамнааһын кэскилгэ пропагандалар уонна мааасада өйдөтөр туһугар эббэни оһорор сорукару турар. Коммунистар бэйэлэрин партиянай тэрилтэлэриг, үлэ коллективтарыг дьылааларыг уонна проблемаларын сага сорукару таһынаарытан толкуйдаан көрөллөр. Бу туһунан «Уралэлектротехника» холбоһук рабочааһын, ССКП Свердловскайдыабы горкомун бюротун чилиэс С. Топорков бэрэһэ «Правда» бөчөтөтэмист «Коммунист тыла уонна дьылаата» дьон сорукару эмнэ туһулуур.

Угүө угэс быһамытыг ССКП учуараттаах съездингэр бөлөмнүн — норуот бүтүүнүн дьылаата. Маһыаха советскай общество тулхадимбат төрүтүнүн буолар партия уонна норуот улуу сомөбөлүкүлэра иһитиннэһити көстөр. Ленинскэй партияга үлэһиттэр иһитиннэһити өрдүк туох да суох. Оттон советскай дьон киниэхэ муһура суох итэбэһин эһиэтирлэр, кини кэскилгэтиг бараллар, кини не политикатын уонна принципальнай, эйэни таһымыг тас политическай курсун, бийиги Ийэ дойдубут куттала суох буолуутун көмүскэһиниг уонна хаачыаһыга дьаһаллары не сүрөхтэриттэн бүтүннүүтүн өһүүлэр.

Бу өббүд бүгүн сагалыг күүһүн этилэр. «Партия курс — бу бийиги курсут, партия политика — бу бийиги политикадыг» — дьон этэлэр советскай дьон. Кинилэр ССКП XXVI съездингэр бөлөмнүн дьобуунаах дьылааларыг, ударнай үлэниг, социалистическай куоталаһыг модун дьылааһыг бэлэттиргэ дьулуһаллар. Предпринимеларга уонна көхөстэриг, тутууларга уонна научнай иһиттуттарга, хаачыаһыг саалаатыгар уонна иһиэкай подразделенияларга бу куоталаһыг кэскилгэ. Дьа уонна бийиги ханнык бадарар партиянай тэрилтэ маааса айар дьулуруун аһитиһидыг өббөһүтүн, норуот көдүүтүнүн бары дьаһалларыг сыйынаарган ордуу түрээ турар суолталаах сорукару суох. Кини сага үрдэни ытыаһыг! Хаан уруу — партия съездингэр бийиги чүгүһатар хас бирдин күн үгүкэһити кыһамнааһыг бэлэттэһити!

(«Правда» бэс ыйын 29 күнүгөдү иһини дьылаатыг).

ОРОЙУОН ХОДУАЛАРЫГАР

ХАТЫЛЫ. Отделениг 13 киһилээх эвөһөтүг үс механизированнай арыах Нуотаралаага, аһардыах эвөһөлара хас бирдинлэре 400 тонна оту бөлөмнүг сорукарутаахтар.

Бийиги Г. Г. Кривошапкин 17 киһилээх эвөһөтэ аан бастагынан Чаран алаастарыгтан охсууну саалаата, Н. С. Захаров 8 киһилээх иһиэһи өтүгөр эвөһөтүн өтүтүгэра Уһаа Вабаада 2 гектар Вабаадааһы үлэ-сыйыалаһа ааады, дьон үөрөнчөһилэри 1,5 гектар охсуулаһылар.

И. ЧИЧИГИНАРОВ.

ХОПТОБО. Мэлдьэһи-г механизаторлар — арыаһы-уолуу Иһиэһи-гэра Афанасий Олександр охсууга турдулар. Оттон С. Е. Сидоров механизированнай аһардыах эвөһөтүн өтүтүгэра Д. Е. Васильев кини эвөһөтэ үлэни саалаата Е. Д. Эверстов

М. ЛУКОВЦЕВ.

БАХСЫ. Отделенигэра

П. Г. Попов саалаар көдөһи эвөһөтэ өтүтүгэра аһардыах эвөһөлара саалаата. Бэрэһэ уонна бүгүн А. А. Мохначенский, И. П. Шеломов, Н. Н. Копырин көлөһөн-иһиэһи өтүгөр эвөһөлара өтүуларга көстүлэр.

А. ПЕСТРЯКОВ.

КЫТААНАХ. Бэс

ыйын 30 күнүгэр Таһа үрөһэр үс эвөһө уонна хас да моой өтүтүгэр бирдинлэр. Иһиэһи Д. Д. Баранков, П. Х. Решетников аһардыах киһилээх эвөһөлара уонна Н. Н. Митронов саалааһылаах 25 өдөлөөх үлэ-сыйыалаһа ааады өтүтүгэра. Наммаага И. Г. Корнотүгэстээхтиг үлэтин иһиэһи.

И. ПОПОМАРЕВ.

ССКП XXVI съездингэр — достойнай бэлэби!

Кыахпытын аабынан баран...

Эридик Эрнестия аатынан совхоз «ЫСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччот ферматыг коллектива хаан-уруу коммунистическай партия XXVI съездегэ аһардыаһыг туһунан иһитиннэригэр улахан өрө көтөҕүлүүһүн көрүстэ.

Бийиги бэйэбит кыахпытын аабынан көрөн баран бу улуукаһаах историческай сойыстелыг производственай бөлөһтөрдөх көрсөргө быһаарыаһын үрдэһитибиг социалистическай эһиэһи-тистэһи ытылыбыг. Коллектив 9501 центнер үүтү мыр пилететкатааһы сорукару аһардыах ыйын 15 күнүгөр диари толорууга, былааны таһынан государственна 450 центнер үүтү атылылаа.

1980 сыллааһы үүт маһыг былааныг Улуу Октябрьскай социалистическай революцияг бырааһынныгын көрө, сө-

тинниг 7 күнүгэр, толоруохпуг. Оттон ССКП XXVI съезде аһыллар күнүгэр 1981 сүл бастагы кварталыг былааныг толорорго сорукару туруоруһубут. Иһиэһи хас бирдин фуражнай ытыаһыг ытытан квартал устата 260 кг үүтү мыр былааны-кытааһыг бир ый бисэ хоптууан урутаан толоруохпуг.

Бу эһиэһи-тистэһи-тиг толорор туһугар үлэ режими, бары эһиэһи-ческай көрбүлэлэри кытааһыг тутуһуохпуг. Хас бирдин маһыаһыг күнүгөдү сорукару толоруутун халбаһааһат контуруола ытыаһыг. Бэйэбит политическай уонна экономическай билиэһи үрдэтингэ үлэһити, партия ытыг политикатыг рабочааһыг тиэрдигэ активнайдык кытыаһыг.

Т. КСЕНОФОНТОВА,
Ферма старшаа.

Үлэбэ төһүү оһостуохпуг

Бийиги, тыг хаһаа аһыаһыг үлэһиттэра, ССКП Кини Комитетин Генеральнай секретара Л. И. Брежнев ССКП КК бэс ыйынаабы Пленумугар оһорбуг дамылаатыг диниг бийэро-бизинис көрүстүбүт. Партия XXVI съездингэр бөлөмнүн бүтүүн советскай норуот политическай уонна үлэре активностарын өрө күүртэ.

Мин отучча сүл устата сөһү иһитиһи үлэһитим! Ити кэмгэ бийэһи идэм маһааһыгар үгүс эдэр иһиэһи уһуһуу.

Пилететка түмүтөөһиннээх сыһын бастагы аһарыгар валовойуна 18895 кг үрүгө иһиэһи маһыаһыг, былаатынаах көрбөһи 5413 кг-нан аһардым. Ол иһиэһи хас

бирдин фуражнай ытыаһыгтан 1050 кг үүтү алаамыг, былаамыг 40 бырыһааныг куоһардым.

Бийиги, таһыаһыг сайыаһи маһыаһыгтар, партия XXVI съездин үлэре көрө бөлөһтөрдөх көрсөр иһи, сайыаһи үүтүтэһиэх кэмгэ үрүгө иһиэһи эһиэһиг сомсөргө чопчу эһиэһи-тистэһи үлэһити-бит. Маһиэһиэ төрү аһыгар валовойуна 19168 кг үрүгө иһиэһи, ол иһиэһи бирдин ытыаһыгтан 1086 кг үүтү алаарга тустаах эһиэһи-тистэһи ытыаһыг үлэһи ытылаһыг. Ити сорукупун толорор иһиэһи бары дьобуруун уурайыг.

А. МАКАРОВ,
маһыаһыг.

Сылаах.

ИЙЭ ДОЙДУ ҮҮККЭ, ЭККЭ САКААНЫН ТОЛОРУУ—
ХАС БИИРДИИ СҮӨСҮНҮТ ИЭНИН ДЬЫАЛАТА

Үүт ыама өссө да онүйэ илик

(Бэс ыайын 24—30 күннэринээдн саводка)

Сохиолтар, отделснаслар	Фур. мнх	Мнлар мнх	Күнөөр мнх, үүт (ц)		Күнөөр үүт (1 мнх- хэ) м		Күнөөр тарар үүт (ц)	То- рөөд. мнх	Сэлт мнх
			1979 с.	1980 с.	ф/м	мз/м			
Карл Маркс	2352	1794	152,5	141,0	5,9	7,8	121	1713	1488
Одбулуун	613	412	39,0	34,0	5,5	8,2	30,0	323	347
Болдугур	478	435	30,0	38,0	7,9	0,7	32,0	467	321
Мугудай	652	481	47,5	35,0	5,3	7,2	32,0	486	500
Вахсы	609	466	30,0	34,0	5,5	7,2	27,0	437	320
Субурууская	1377	892	61,0	54,5	3,8	6,8	45,0	745	845
Хатыны	396	260	18,0	18,0	4,5	6,4	15,0	268	340
Болтоно	437	215	22,0	13,0	2,8	6,9	11,0	187	205
Соловьев	534	307	23,0	23,5	4,4	7,8	19,0	270	240
Эрлик Эрметини	1945	1651	141,5	127,4	6,5	7,7	109,0	1511	1218
Хоптозо	551	441	30,5	35,4	8,4	7,7	30,0	390	290
Хадаар	487	430	37,0	32,0	6,5	7,4	25,0	435	283
Хайахсыт	445	360	33,0	28,0	6,2	7,7	25,0	286	265
Чакыр	462	420	35,0	32,0	6,9	7,6	26,0	400	380
«Чурагчы»	1380	734	64,3	57,0	4,1	7,7	22,0	757	577
Сылаат	740	334	37,7	30,0	4,0	8,9	—	335	279
Кыталанх	340	200	14,2	11,0	3,2	5,3	9,0	269	196
Арыбалах	300	200	12,9	16,0	5,3	8,0	14,0	213	102
Оройуон үрдүнэн	7054	4981	419,3	379,9	5,4	7,0	298	4726	4128
1979 сылга					5,0	8,2	079,7	4465	4724

АЛСНЫГ нэгдэл гүмү-
гүний оройгоор сохон-
тарисар 4981 мянган манар.
Ойчоттой хостөрүмээ, сүл-
сөгдөлхөмүмүтэн 4725
мнх төрөөбүт, өл бул-
мынхыг дүүл тугаахыг
манинээр 260 тоболон
албат.

Саймлыгтер оннуларын булан, жэччирэн сита-
ман тасту эбилээр кэмэ.
Ити үрдүкөн ичиннээри
көддүлүтүсүз, күткө 25,5
эра центнеринан элбэх, о-
гон ааспыт сиа туйнал-
ныах кэмнээригүтүсүз 29,5
центнеринан армидат үү-
рүлөт.

[illegible]

тилан советос өспөтү нэ-
дизэлгэ күнүнэ 141 цэн-
тигер ууту маа алыат
күрдүм ийин өсөөтү
сыз түбөнөөлү кызыл-
дар 11,3 центнериңиз агы-
байгы мата, Отгон Эрлик
Эрстийн парыман со-
вет күнүнэ 127,4 центгер
урун илени маар, Иги
быларымчыгаар ажиз

[illegible]

См. сарафанын айткан
4186 ыныч саатарылыгына,
ири илттигін 2599 иску-
стеннойдын сирималары.
Дастикт сым тулганномох
күндөзүнө алдыт инел

торговбугуун үрдүмдэн сан-
гарым 600-чакт тобонен
пүрүдэнэ. Калар сыган
сүөгүтүгүн ала-үлү ылан-
на ити дүккөнүнүн үс-
күтүн

Ыназ сүөхү каныкынан олутта салыын таһаары-
лыкка, сайымны бастаан
ыназ 325 төбөгө таһаар.
Од иһисэр аастыт нэди-
лаар 67 -ыназ сүөхү каны-
кынан орунна. Олур Кара
Марис роина "Чурапчы"
тоолотторго ордук элбэг-
кыт таһаарылыына.

Хайвхайстибазлар саяаччыларга күл сирани турганга сүтүтүгүч шылар бородуукталары элбастычиринге СССР райкомун бирота, райсовет аглокама билигтебиз быайаларын олокто киларинге бочурнаах тансаахынн отораллоро эрбиллар.

Тың хаһаайлыгыбыздын
управлениста.

САЙЫЛЫН БАРАХСАН ИЛГЭТЭ

Эрхлэгч Эрхистийн аа-
тгаан саяага бичр бас-
тунг үзлээх ферматы
гар Бохома бичиг
ианьныгсгттар кнхнэ
ки йамнарын бугаро
ардхотхонд тийлбигийн
Сорохтор ианхтарыгттар
бүтэн, үүтгэрин хуттар
снлдмаллара. Старшайда
р бичат настанга М
Р. Осипова уулусма
барбыт. Кнхнэ олол
тоах ианьныгсгт Марс
Семеновна Лукина сол
булар Сэтгэ йаньныгсг
122 ианьныгсгттар

Мамныксыттар сайы-
мыкка кезем кэлэрт мо-
ханычскай маһамыт
книрибиттэр. Онуоха сөп-
төөх усулсубуна тарил-
либит. Операторлара
Диринг орто оскуолатын
үөрэнэччигэ Афанасий
Павлов үлэлиир.

Уотсийынан манна ыч-
чаттар албохтор. Комсо-
мольская путежынан бы-
дыт иккис сыдыт улазны
сыдыр Мариа Дмитрие-
ва аасыт ытга жа-
бырды фуражнай ына-
кыттан 250 кг. уула.

бал. Оттоң оқуына ки-
ізге Сергей Николаев-
тың арыс қонақтаарына
күнігіз 185 кг ыан эм-
бастығынар кәкілдерігіз
іһәр. Итіннін—сайылы
біләхсін илгігіз

Бийиги бригаданыр И. Г. Захаровы көрсөн үл хаммас туһунан айыта-
лаһабыт.

— Бу ферма коллективна, — дээр киш, — сая өнгөрдөөх бэлэвчээр В. И. Ленин төрөбүтэ 11 саяа туолуутун керсе бээрбит талыгар турал чарасоохтин төлөрбүтэ Балдугин сайыгны ыбардага хаа биэрдин маньныккыт эмис туспа социалистическай өбөө-төлөстүбэлээ. Холубур бу от ыйыгар ферма үрдүнэн 41 тонна үүт түтүбэлхтээкээр.

Бүгүнкү турутуша фураажый амак ахсыт-
тан 8,7 килограммга тик-
из ыытлар. Ол иһитер
ферма старшайа М. С.
Лукина 10-нуу килогра-
мы ылар. Одох-дьаһах
комбинатын филиалы-
тан бика иттүгүн кэлэ-

Быйыл иккис сыйын
үзэлгн сыйдыр Матрена
Гаврильевна Титова уон
арыс ынахтаада бары то-
роотулэр. Кини билиги
биир кини туттар үлэ-
һиппит.

Биймд V кыланын бу-
гарбет Шүрө Толстоуко-
ва уон бизн, иньройн ту-
тан үлэни сымдыар. Со-
тору өссө уон бизнн ту-
суйа.

Иен нурдук, ССКП КК
бас ыйынаады (1980 с.)
Пленумун түмүктөрү,
Пленумга табырыс Л. И.
Презиент сөгөрбүт даңы-
лыкта, партия учарат-
тык XXVI съезди ыгы-
рылыгыта, советскаяй сир-
гэ ханка берилтир
нурдук, бу үүттүргөннөх
сайылыкка эмиз дьон
сүргөтүн, үлгөз көдүн
саялдык оро көтөхтү

П. ОКОНЕШНИКОВ.
Сюжетарга: Жан-
Ныксыт М. Г. Титова
(улга диэки); кыргыз ка-
раочу Шура Толстоухов-
на кыргызалтары ала-
тар.

Antrop. chetovana

Специалист
субэста

Үгүйсгэхэд практик
ка көрдөрөхүд, синла
—сүеһүгэ бастын ниг
тиэлэх аһылык. Синла
һи аһылык быһыһы
нан туһанын аһахтай
һылдлар бородууһу
һа үрдэгэрин ааһан, к
һаһыгы эрэ кэмгэ буол
баһка, күһүн от хада
рийар, мөччирөө хал
танһыһы кэмгэр сүөһ
аһылыһын билдэрдик
хууһуһуһтар.

Синглэстэйнигэ о
ингэмтэлэхкэ вещество-
лара сүүнэтэр. Хол-
отун хомьдууга 20—
бырыһыан, отгон ардах
ха ыларбай, от 50 бы-
рыһыан ингэмтэлэхкэ ве-
шестволарын сүүтэрэ,
буоллахтарына, түргөн
уики уонна табатын син-
глэстэйнигэ ити сүү-
рин баара-сүөгэ 4—8 бы-
рыһыанга тымныһы.
Сүөһүгэ олус наадалаа-
каротини көннөрү отто-
дор синглэскэ үө тогул-
уһан элбэзэ даһаастани-
Үчүгэй синглэскэ ына-
сүөһү уайыр-тотор, би-

рэр бородууксуйата үр-
дүүр, ону тэгэ атын
сэгэмтэлээх аһылыкта-
раа снэр көрөлбүгэ бил-
дүүрүк үлээтэр.

Кыргас болдырхо сик-
лонн болонзонин кы-
һаһыгыга хаһааннар
сиклонн болонзонини
туох до аһин суох,
Арай траншея буол-
бакка хангаһыннан
ыһыһаһыт дьаһа-
ларга угуларынан - эр-
ураһаһа Оскотун бир
ыһаһа күн аһы 10 ки-
лограмм сиклос наада
буоллаһа, 200 ыһа-
һаһа ыһаһа туар фер-
маттар үс-туур күнги
ортотунан 8-8 тонна
сиклос наада буолар. Оч-
чоһо бир-аһа хонукка
сиктар сиклонн хаһа-
һаһа 25-30 кубическай
метр сабарданнаһа 2-3
дьаһа бир буолар
буолуһаһа.

Ити нымна республи-
на бары хаһаайыстыба-

дирьгар тэнгэйж олоххо
жиллорилттон наада
Кылгас бодьохтоох сэн-
дэстэһин—снблэһэй оту
снснэрбалдэһин уонна
хораймал нэрүгнэрлэһин
Бенгдэстэра. Милыһа
күөх үүнээһин алгэмтэ-
лээх нөһөстөлара уон-
на витаминнара сүтэрил-
либөөтэ.

Синдестеозининге от састабылар баар саякар молочийнай уюмга уксуунай кислоталарга кубулулар. Учүтэй синдестеозинге 2-3 бырылган органикалык кислоталар баар буолаллар. Олор чапчаникни буурылалар углеводларга тунуулахтар.

Сийдэстэйһингиз сурун сэрэсэн республика сойхотлара аһам ыһар к'юх үүнэһиллоро, ону тэнгэ хөдүһа ото буолаллар. Сүөһүгэ наадалаах иккөөһүлөрү уонна иккөөһүлөрү сүтэрбэт ту-

хүтэн синлэһи тоһо
нылхаларынан тургэтиник,
бүт кылгас бодьохко
уугуудуохтаах уонна күөх
төр маастаа ниллээх-
тэч чингэтиллиэхтөөх.
Синлэһи полкотиленовой
племканын сабан салгы-
ларын кемүскэннэллэр. Ити
туох буоллагына—хор-
дун, тоһ эбэтэр 15—20
сантиметр калыңнаах
буор дик туттуллуон соһ

Ынах суугтүг үчүгэй
качастыгЫнах сиклэс
сигилдэжтүх. Үчүгэй-
тин болонинимини сиклэс
түх сиклэс уонна
сигилдэжтүх маарынныр
сигилдэжтүх булар. Ол
араары, сиклэсүн үчүгэй
сигилдэжтүх буоллагына,
ынахха, харангылыг сө-
һөрхэй сиклэс сиклэс
сиклэс сиклэс

Кыргыз	башкортостан
өлкөсү Сох	АССР кол-
коштарыңар	уонна сов-
коштарыңар	өсө 60-с

сүлдэртэн ыла бэлэмиз-
нэр. 1980 сыллаахха Ма-
та-Хангалас оройуонун
Дэтин аатынан жолхоһун
институтыта М.Э. Сте-
панова бойото балаһыба-
бат 2-3 центнер кнорер
сэбардамтаах дьаамада
инилас утара. Кини оту
үчүгэйдик чингэстэн ба-
рын, сеператорданымы
5-6 килограмм үүтү эба-
ро уонна сиилэһин иски-
үс жонугунаан ыһнар.
Ынаахха ситара. Оку-
унахтар олус сэбэлиин
сиппэлээ.

Скидэһи манньык бэлэмтээһин Сунтаар, Ленинскэй уо. д. а. пробыннан сыйла-быйа тартанан барбыта. Окурдуу, «Ликутский» совхоз Тулуһа-Кулламаһор Ферматтар 1961 сыллаахха кыгыас болдьохтоох скидэһи албохти бэлэмнөөр, буолбуттара. Сойун иккис адыһы

УРАДҮК ҮҮТ ИЛИН ОХСОНУУ
сана кирбизге саралим-
мыта. От хаддарыбар ко-
мигор мангын сиклети
балзанинни сүбүгүт сик-
тин улахан туһалаара
бастон тахсыбыта

Превентива кордорерү-
жөн синалган сикр ала-
ныкык айнах үүтэ сайын
иккис агарыгар даргань
түшүтэ биллибитэ. Мал-
техэ мөччиронгүз уонна
аһылыкка ылыллыгыт
аһылыкка туруорудуу-
бут айнахтартан үүт на-
ловойунак ылыллыгыт
аһылыкка аһылаагар
боларан ыһыгар 30 ы-
рыллыгыт тиккэ аһы-
лыр. Отчон кытас бол
дохтоох синаллыгыт
аһылыкка нуорматыгар
кылларыахха, барыдлан
аһылы кордорерүжөн,
республика үрдүкүн са-
йын иккис агарыгар 15
тыһылыкка тиккатын
иттэри суох үүн аһы-
лык аһын ылаа кыһа бар.

Н. ПЕРМЯКОВ,
тың қауқайыстыбатын
науқатын көзбен.

КИНИ АЙМАХ БҮТТҮҮНҮН ИНТЭРИЭНГЭР

СССР КК бэс ыйынаа-
зы Пленумун түмүктөрө
ан дойдуну киинин
долуппугтарга толору
өйдөнөр. Пленум уу-
раактар советский но-
руот инитер сага са-
бахтары арийар, Совет-
тар дойдуга комму-
низм тутуу суолунан
инин дики барытын
акиллари бэлиэтөр
ар буолбатахтар. Ити
уураактар, ан дойдуга
бастагы, саамай модун
күүстөр социалистичес-
най государство полити-
ката бүтүннүү ан дой-
дугагы проиестарга ба-
рыларгытар, ан дойдуга
событиелар сайдыылары-
тар сүгүкэн, быһаары-
лаах диэххэ наада, үтүө
сабыдыллаахтар.

Чуолаан дэс ол инин
ан дойду прогрессивнай
общественноа, бары
үтүөс дуулулар дьон-
нор бэс ыйынаабы Пле-
нумунан бигэрэтилли-
би, СССР эйэс бөдөр-
гөтүүгө, норуоттар икки
ардыларыгар куттал суох
буолуутун бөдөргөтүүгө,
норуоттар көгүл уонна
тутулуга суох буолар
инин охсунууларын өйө-
һүтүгэ туһаайылыгыт
утумнаах курсун, сөби-
лэниини үлүһүйүүнү
уодууганнааһынга, ты-
һааһынны сымнатты про-
цессин, араас обществен-
най тутулаах государ-
стволар хардарыта ба-
рыстаах биригэ үлэһэ.

иннэрин сайдыыларыга
туһуламмыт курсу ула-
хан астыныллан бэлэ-
тэтилер. Итинэн сыбаа-
стаан Венгрия хайыата
«Непешадшаг» бэлиэтэ-
битин курдук, Советский
государство, провокация-
ларга кириэн биэрбөккө
уонна ол кэмгэ импе-

Комментатор колонкалара

риализм кириитигэр
ахсылыгыт быһаары-
лаах харданы биэрэ-биэ-
рэйэ кири харыстааһын
курсуу олоххо киллэрэн
туран, дынгытх ленин-
ский тулуур, кытаанах
санааны уонна принци-
пальныи көрдөрөр.

Аан дойдугагы би-
линтин уустук быһыыга-
майгыга, империализм,
бастатан туран амери-
канский империализм,
ордук реакционной уон-
на агрессивнай эргимтэ-
лөрө тыһааһынны сым-
натты мөһөндүргө, ты-
һааһын сааа көрдүгөн-
нэрин үөскөтүгэ, сөби-
лэниини үлүһүйүүнү
күүһүрдүгэ, история ко-
лүөһэтин көннүн дики,
«тыһыны сэрэн» бири-
лэниитигэ дики эргитэр-
гэ сорунар кэмнэригэр,
иттэннор курс ураты
суолталаах. Империали-
стар бэйэлэрин сыалла-
рын ситиһэр туһугар ба-
ры сытагы туһана са-

тыһаллар.

Ол курдук, холобур,
биигин дойдубут быраа-
тыы Афганистан импе-
риализм тастан агрессия-
тын төттөрү охсорутар
оһорбут көмөтө ардаа-
хылар советский утары
айдааннарын төлө тарта,
Вашингтон оһон сабы-
нан ити регионга ороо-
һуутун салгыыр, онно
уонна ан дойду атын
оройуоннарыгар бэйэтин
байыаннай өттүнн баар
буолуутун салгыи күү-
һүрдэр. Ити кэмгэ Со-
ветский Союз сорох со-
ветский байыаннай чаа-
сары Афганистантан та-
һаарар туһунан ийтин-
нэригэ ан дойдуга хан-
на барытыгар СССР үтүө
дуулуурун, киин Афга-
нистаны тула үөскөбүт
байыаннааны политиче-
ский өттүнн, сүрүн-
нүүргэ кыһамныытын
быһытыллан сыналан-
на, «Маннаа хардыыны
эбэрдиэххэ эрэ сөп»,—
диэтэ, холобур, билли-
лэх американыи общес-
твеннай деятель про-
фессор Ф. Нил.

Планета прогрессивнай
общественноа Советский
Союз эйэс уонна тыһаа-
һынны сымнаттыгыт ту-
һаайылыгыт курска
СССР буолаары турар
XXVI съезинэн бигэрэ-
тиллигэ уонна сайы-
нарылыгыга диэн күүтэр.

В. СЕРОВ,

ССТА ырытааччыта.

дицинский көмөнү оһо-
рон сэргэхсиниттэр. Би-
линтин сизини совхозугар
окко үлэһир.

Сизини Николайы
сырдык тыһыан өрөһүй-
бүт дьоннорго хорсун,
мындыр, эйэсэ быһыы-
ны көрдөрбүтүгэр инин
Атласовтар көргөттөрүт-
тэн дириг махталбын,
барда баһыыбааһын тиэр-
дэбин. Киинлэргэ дуолу-
сортуну, уһун үйүн, үлэ-
лэригэр ситиһини баа-
рабын.

Е. АТЛАСОВА,

Хагылы олохтооһо.

КИНИЛЭРИ АНЫ «СИРЭЙДЭРИНЭН» БИЛЭБИТ

МОСКВА, СССР Науч-
нары Акадэмиятын Этно-
графическай институтун пале-
онтологическай чөлүгөр түһ-
руннэ лабораториятыгар
соторулаагыта тоботул
уруулулар сирдэтэн нуу-
ча XVIII үйөтүгэ бил-
лилээт айаннаа, Кам-
чатканы бастагы чинчи-
лэччи С. Н. Крамечен-
никова пластическай моти-
ригэ оһоһуларбута. Мо-
тиригэ 1950 сылаагыта
лабораторияны торуттэ-
бит уонна тобо умрубу-
нам сирдэтэн дьон мөс-
сүнүн чөлүгөр түһүрү
методиканы абыт бил-
лилээт советский антро-
полог-скульптор М. М. Ге-
расимов үөрэнээччыта Г.
В. Лебединская айда. Би-
лэтинскай наука кандида-
та Г. В. Лебединская би-
линтин ити лабораторияны
салайар.

30 сыл үөстүгэр М. М.
Герасимов уонна киин
үөрэнээччилэргэ 200 итин-
ник үлэни толордулар,
олор түмүктэригэр билинтин
биигин Тимур (Тамара-
ны), Ула-беге, Ярослав
Мудрый, Андрей Бого-
любский, Иван Грозный,
адмирал Ушаков си-
рийбарыкка билэбит.

Скульпторга, сааа нору-
тун номоһо кирибит се-
ройа Байылаа Манчаары
мэтиригэ, лаборатория
учебнайды (халастаа уһа)
—Т. С. Суряна, Г. В. Ле-
бединская, А. П. Пестря-
ков уонна Н. В. Кашири-
на уочараттаах үлэ туһу-
нан дуулаһаллар.

О. Кузьмин фотота.
ССТА фотохрониката.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

Ханна үөрэнэ барыахха КЭСКИЛБИТИН ИТЭБЭЙЭР ДЬОММУТ

Учууталлар диэн ура-
тылаах дьоннор. Киин-
лэр баттахтара манха-
ймар да диэри бэйэлэрин
сырдык мичээрдэрин,
дууһаларын ырааһын,
сүрэхтэрин сылааһын
сүтэрбөттөр. А. А. Фа-
деев: «Учуутал диэн хай-
дахтаах курдук улахан
тыһы! Киин илиитигэр,
киин көмүс сүрүгэр—би-
линтин оһолорбут, билигин
норуоппун кэлэр кэскил-
лэргэ» диэбиттээх.

Билигин Уссурийскай-
даагы педагогическай
институттун итинник
идэлээх дьоннору бэлэм-
нээн таһаарар. Инсти-
тут төрүлүбүтэ 28 сыл
буолла. Ити кэмгэ киин
10 тыһыынча үрдүк ква-
лификацилаах учуутал-
лары бэлэмнээтэ. Инсти-
тутка физико-математи-
ческай, биолого-хими-
ческай, филологическай
уонна омок тылларын
факультеттара бааллар.
Итилэри сэргэ баалаах-
тар педагогика уонна на-
чальнай үөрөтүн методика-
катын факультеттар
кириэрхтэрин эмиз сөп.
Манна үөрөтүн бөдүөсө
1 сыл. Студеннар фило-
софияны уонна матема-
тиканы, нууоча тылын
уонна психологияны, пе-
дагогиканы үөрэтэллэр,
уруһуйдуулар уонна му-
зыканан дьарыктаналлар.

История, обществове-
дение уонна английскай
тыл отделениета—инсти-
тутка саамай эдэрдэрэ.
Манна ыччаттар истори-
ческай цикл предметтэ-

рин сэргэ английскай
тылы диригитин үөрэтэл-
лэр.

Омок тылларын фа-
культеттэн уонна жо-
тория, обществоведение,
английскай тыл отде-
лениеттан ураты бары
факультеттэргэ икхтэн
үөрөтүн отделениета
баар.

Билигин билигин инсти-
туттун үчүгэй үөрэтэр ба-
алаах—үтүөкөн аудито-
риялардаах, бары наада,
лаахтарынан хаачылы-
лы кабинеттардаах уон-
на лабораториялардаах,
улахан библиотекалаах,
хас да ааһар саалалаах.

Маннайгы курсу
студеннара бары уопай
дыһанэн хаачылыллар.

Научнай үлэсэ сыһын-
наах студеннар филосо-
фскай, литературнай, хи-
мическай, атеистическай,
онтон да атын научнай
куруһуоктара үөрэнэх-
тэрин сөп. Студеннар
иллэп кэмнэригэр уус-
уран «самодетельность»
куруһуоктарыгар, спор-
тивнай секцияларга дьа-
рыктаналлар. Институт
муора биэрэгэр спортна-
най-чэбдиригэр лааһар-
даах, профилакторий-
даах.

Институтка кириигэ
бэлэмнэни отделениета
эмиз баар.

Күндү абитуриенттар!
Билигин институттун аһи-
гини бэйэтин аудитория-
ларыгар ыһылар.

В. К. ПИШУН,
педагогическай
профессора, доцент.

МАС КЭРДЭР ТЭРИЛГЭЛЭР САЛАААЧЧЫЛАРА!

1981 сылга кэрдиэлэр тутуу уонна олук мас де-
ланытын бытарарга сайаапкаһын от инин
иһинэ лесхоз администрациятыгар түһэриг. Де-
ланын быһарга техниканан, үлэһит илиинэн хаач-
чылаһыт. Ойуур хаһаайыстыбатын министри 80
№-дээх прикаһынан Деланын кыһын быһыы
буоһулаах.

Делана быстарбатах тэриэлэлэргэ 1981 сылга мас
кэрдиэтэ көгүлүлэмэт.

«Чурапчы» совхоз Сайааһаады отделение-
тын совхоза, сельсовет исполкома, профсоюз
месткома үрдүк үүнүү эвонотун звеньевойа
Григорий Михайлович Макаровка киин тап-
тыһар ийэтэ, колхознай тутуу ветерана

МАКАРОВА МАРИЯ СПИРИДОНОВНА
уһун ыраахан ыраһыттан өлбүтүнэн дириг
куруһуоннарын тиздэллэр.

КҮН-ҮЙ БУОЛЛУЛАР

Быһылаан

Бэс ыйын өнөрүк ку-
лааһа. Көр-күлүү, оон-
икуу, тыһаах, сыһылаан
кэма. Таатта үрэх дириг
чүөмчүгэр түөрт оһо
сөтүөлүү сылдыһыттар.
Мин сизини 16 савастаах
Николай Потанов оһолору
кытта сөтүөлөһө сылдьан
инитирэ тардан тиктири
халдыт. Ону көрөөт Ха-
тылы орто оһуолатын
учуутала К. Н. Абрамов
уһсан хайыһа-сах тыһы-
мат буолбут уолу булан

таһаарыт. Түбөһө кэлбит
совхоз рабочайа П. Д.
Федоровтыи илиитин
атаһын хамсатан, эргит-
тэн-урбатан уу бөдөнү
испитин сүөккөн, нэһини-
лэ тыһын киллэрбиттэр.
Ити кэмгэ совхоз элек-
тригэ Н. Н. Кривошапкин,
аһан иһэн көрөн, мас-
сыһынан баһыһаҕа
тиэрдибитин фельдшер
Г. М. Родионова, медсес-
тра О. Н. Кладкина ме-

Киинэ: ОТ ҮЙҮНААБЫ ЭКРАН

Бу күнүгэр оройуон
экраннарыгар маннаах
сааа харыһыналар та-
һаарыллаллар.
«Осенний марафон»
(«Мосфильм») диэн тра-
гикомедий сэмэй, бэрэ-
дэһээх интеллигент
Булакин икки дыахтары
тэһинэн таптаан эрдэм-
инин туһунан көпөнөр.
Войэтин көргөнэ Нина
Евдокимовна айда-
мөһөтүн, холкутук уонна
сорохосубакка олоруо-
дун баһарар. Оттон көр-
сүүтэ буолааһына уни-
верситет преподавате-
литтан, тылабаасчыт Бу-
лакинтан арахсыан ба-
дарбат, билэр дьонно-
ругар икки туттан көр-
дөрүөх, нэргэн буолуох,
оһолоһуох—уруулаһыах
баһалдах. Маннаах табы-
таһа суох баһаһыанна

тугунаан түмүктэнээһи?
«Предварительное рас-
следование» диэн өг-
нөөх, кэтит экраннаах
фильмтэ көрөөччүлэр
урукуттан көрөхсүн
Сережкин милиционер-
дарын кытары өссө то-
гуд көрөхтөрө. Мас
кэрдээччилэр биригэ-
дыиригэр чыһынай Иван
Чубатов харыһы уоруу-
га баһылаан хаайыһыга
түбөһэр, оттон дыһыннаах
буруйдаах ыскалат сө-
биздэһэйэ Вобарыкин
суолун сабынаары уоту
дыһат, көгүл көчүгүр.
Дыһанын сиздэһэйэ-
лиригэ следовател Капи-
тан Сережканы сорудах-
тыһаллар. Дыһала Чуба-
тов көргөн ыһаах буол-
бут дыахтара Вобарыкин
уруку көргөнэ буолан
уустугулар.

«Мосфильм» студия
«Близкая даль» диэн
харыһына олоххо үгүс-
түк көрсүлэр ыраахат-
тар тустарынан көпсир.
Совхоз директора Анна
Владимировна Таленин-
кова, деловой, эркин-
нээх, хорсун санаалаах
дыахтар, дьону үлэсэ тү-
мөр, ыччаттары тыа си-
ригэр тардар, үлэ үтүө
түмүктээх уонна дуоһу-
йууну биэрэр буоларын
ситиһэр дулуурдаах.
Киин бизе сылааһыта
өлбүт көргөнүн ийэтин
кытары олорор. Ол эрэ-
ри механизатордар би-
ригэдыиригэр күүс-
тээх, көрдөөх-нардаах
Сергей Букреевы тап-
тыһар. Оттон Сергей көр-
гөнэ кииннээх иккис
оруолу биэрэр—сала-
йааччы буоларын сөбү-

лэбэт. Оһон сыһыанна-
ра улам уустугулар уон-
на Сергей дэриэбинэттэн
барытыгар күһэйэр. Ол
эргэри... Сүрүн оруолга
артистка—Жанна Про-
хоренко.

Салгыһынааһы-десант-
най сэрилэр эдэр лейте-
нант Виктор Тарасов ко-
мандирдаах разведчик-
тарын бөлөһө үлэһир
оройуонуттан өлбүт эр-
киини уонна баһыһыт
дыахтары булар. Ити-
кытаанах режимнээх
хаайыһытан кураһыт
түөрт бандыыт хаан-
наах дыһалалара. Охсу-
һуу тугунаан түмүктө-
митин «Мосфильм» сту-
дия «В зоне особого
внимания» диэн хар-
тыһынааһын билсиз-
хит.

В. МАКАРОВ,
киносеть методика.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовый индекс 678700, Чурапчы с.,
Карл Маркс уул., 12, ТЕЛЕФОНААРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—
21-495, уопсай—21-505.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на
Якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ
с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12, Тираж 3150.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского
района КПСС и районного Совета народных депутатов
Якутской АССР.